

Vildtvenlig brug af EU's brak og støtteordninger

Med gældende regler om vildtvenlig brak kan man for få midler lave forskellige tiltag og dermed gøre brakarealer til gode levesteder for insekter, fødeplanter og vildt.

Det første år efter en mark er udlagt som brak, vil der ofte være en større eller mindre opvækst/ indvandring af urter og græsser (afhængig af etableringsmåde). Det er især de etårige ukrudtsarter, som har gode vækstbetingelser det første år. De giver en række insekter livsbetingelser og dermed gode fødemuligheder for fugle, herunder fasan- og agerhønekyllinger.

Efterhånden som brakmarken bliver ældre, bliver vegetationen ensformig, og enkelte eller få arter bliver dominerende, ofte græsser. Dermed er brakmarken ikke længere attraktiv som fourageringssted for insekter og vildt. Derimod kan der ofte være masser af dækning.

Der er tre muligheder for at skabe bedre betingelser for insekter og vildt i brak. De kan enten anvendes hver for sig eller i kombination på den enkelte brakmark:

1. Vildtstriber

Man må etablere vildtstriber ved pløjning, harvning, fræsning og lignende på maksimalt 10 procent af den enkelte brakmark. Vildtstriberne må højst være 6 m brede og skal ligge med en indbyrdes afstand af mindst 6 m. I vildtstriberne må afgrøder, der anvendes i landbrugsproduktion, højst sås med 25 procent af den normale udsædsmængde, uanset om det er i ren bestand eller i blandinger. Som eksempler herpå kan nævnes korn, majs, kløver, lucerne, boghvede, olieør, gul lupin, gul sennep, ært, raps, solsikke og hestebønne. Hvis man ønsker at blande bælgplanter i, må de sammenlagt ikke udgøre mere end 25 procent af normal udsædsmængde. Arter, der normalt ikke bruges i landbrugsproduktion, må sås i renbestand og med fuld udsædsmængde. Reglen om bælgplanter gælder dog stadig. Som eksempel på arter, der ikke bruges i landbrugsproduktion, kan nævnes: Honningurt, kællingetand, stauderug, rørflen, hirse (tanka millet), fodermarvkål, seradel, blodkløver, gul stenkløver. Ønsker man at etablere vildtstriber om efteråret, skal der bruges vinterfaste plantearter. Der er også mulighed for at sætte jordskokker i vildtstriberne, hvis de sættes i rækker med 2 meters afstand eller i dobbelte rækker med mindst 4 meters afstand. Der skal sås efter jordbehandling.

2. Isåning i eksisterende plantedække

Man kan så oven i det eksisterende plantedække, enten i hele eller dele af brakken. Der må foretages en jordbehandling inden såning, det eksisterende plantedække må dog ikke ødelægges totalt. En lettere stubharvning af arealet vil kunne accepteres. En tallerkenharvning derimod, vil være for effektiv. Her må alle arter max. udsås i 25 procent af normal udsædsmængde. Der skal sås efter harvning.

3. Slåning af spor

Man må slå brakken, enten hele marken eller i afgrænsede områder, i maj og juni skal plantedækket holdes tæt slået. Det ideelle er, hvis man slår 23 meter brede spor der slynger sig igennem brakmarken, i hele vækstperioden. De tæt klippede spor sikrer, at hønsefuglenes kyllinger altid kan finde steder at tørre sig. Hvis hønsefuglenes kyllinger ikke får mulighed for at tørre sig, risikerer man, at de i fugtige perioder dør af kulde, fordi de er våde, og fjerdragten derfor ikke yder den nødvendige isolering mod kulden. Foruden hønsefuglene vil harer og hjortevildt nyde gavn af sporene, da den vegetation, der spirer frem efter slåning, vil have et højere, og lettere omsætteligt indhold af næringsstoffer end vegetation, som får lov til at ældes.

Det gavner desuden insektlivet. Hvis man undlader slåning i perioden 1/5 - 30/6, er der ikke krav om at holde afgrøden tæt slået.

På brakmarker, hvor vårbrandbæger er et problem, frarådes det at jorden bearbejdes, da det kan resultere i en yderligere opformering.

Disse tiltag kræver ikke ændringer af de indsendte oplysninger i hektarstøtteskemaet om plantedække i brak. Man skal huske at: Brakarealerne hverken må gødes, vandes eller sprøjtes, og plantedækket må ikke anvendes til landbrugsmæssige formål.

Imellem det udtagne areal og anden mark, må man bibeholde en barjordsstribe på 1 meter igennem hele sæsonen. Man kan vælge at etablere den efter samme koncept, som man ofte gør ved skellet til en frøgræsmark.

Følgende eksempel er fra en brakmark under Kalø Gods.

Brakmarken ligger på en bakke omkranset af to store remiser, et levende hegn og to marker. Arealet har ligget brak i 5 år. Vegetationen på marken er overvejende græsser med få pletter hvidkløver. En meget ensformig mark med et dårligt fødeudbud for vildtet.

I det tidlige forår pløjede vi to 6 m brede striber (vildtstriber) langs de to remiser. Efterfølgende harvede vi arealerne for at etablere et godt såbed. Afgrødevalget faldt på en kombination af havre, honningurt og boghvede. Havre fordi den er nøjsom, sikker og ideel sammen med andre afgrøder, da den lader en del lys trænge ned til gavn for de afgrøder, der sås sammen med den. Samtidigt giver den masser af føde. Honningurt er valgt på grund af dens sikre etablering og gode fødeudbud. Boghveden blev valgt, fordi den giver føde. Alle afgrøder, som producerer frø, er en mangelvare på brakmarken. Det er vigtigt, at de afgrøder, man benytter, er nøjsomme, da man ikke må tilføre gødning. Andre velegnede afgrøder kunne være ærter, lupin, kløver eller lucerne, fordi de er kvælstoffikserende og derfor ikke behøver gødning i form af kvælstof. Samtidigt vil de kunne levere kvælstof til planter, der står sammen med dem. Det ville være en god løsning at så en af de kvælstoffikserende afgrøder i udlæg med f.eks. havre, olieør, hirse (tanka millet), gul sennep eller raps. Flerårige afgrøder vil være at foretrække, da man får glæde af dem i længere tid. Det er vigtigt, at afgrøderne giver føde i de sene vinter måneder og i det tidlige forår, da det er her fødebehovet er størst.

Hele sommeren igennem har der været et liv af småfugle og insekter herunder bier, sommerfugle osv., i vildtstriberne.

Foruden vildtstriberne stubharvede vi 3-4 gange vegetationen på brakmarken i nogle aflange felter. I disse områder såede vi honningurt og gul sennep. Begrundelsen for brug af disse to er, at de begge er meget aggressive, hvilket betyder, at deres chance for etablering i den græsvegetation, der er tilbage, er god. Succesen med etableringen var ikke udtalt, men der blev et afbræk i græspelsen. Det var gul sennep, der klarede sig bedst. Som en sidegevinst kom der en del etårige ukrudtsarter, hvilket i sig selv er en god ting og besværet værd.

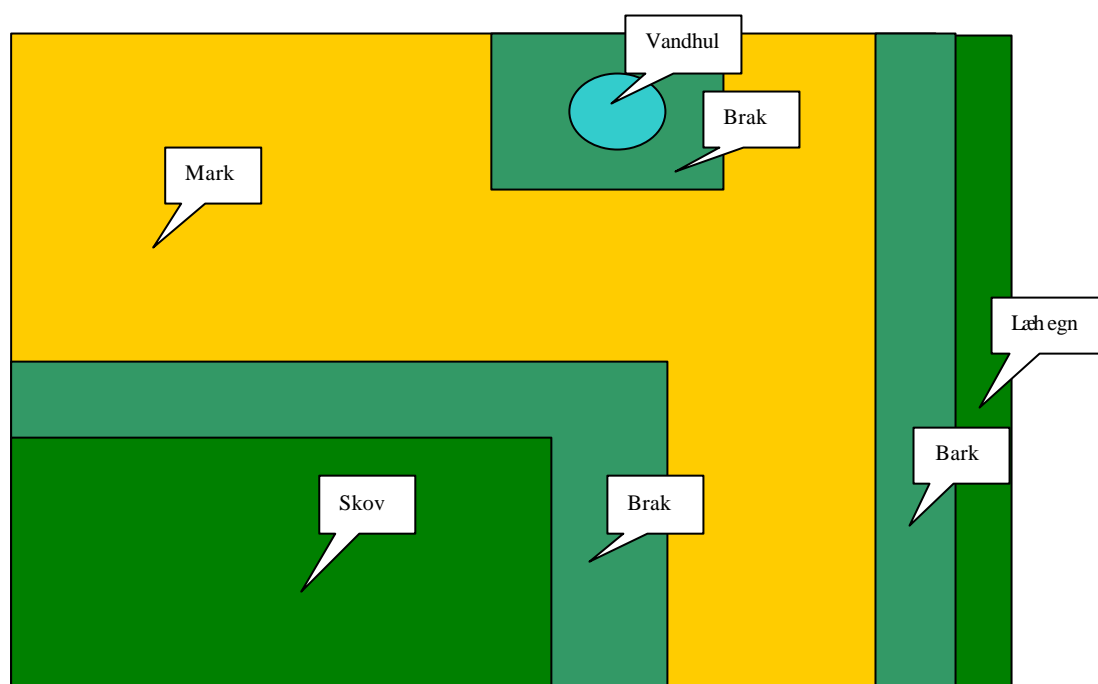
I de spor, som i gennem sommeren holdes kortklippet, bliver kløver ofte dominerende til stor glæde for hare og råvildt.

En tynd spildfrøbrak er noget nær det ideelle. Her er føde, skjul og variation. En-årige ukrudtsarter kan spire frem og give føde til vildtet og insekter.

Placering af brak

Anlægges brakmarkerne, så de forbinder skov - læhegn - vandhuller, kan vildtet færdes sikkert rundt i terrænet. Herved udvides kerneområderne for vildtet.

Brakken kan anlægges i smalle striber (min 20 m bredde på halvdelen af længden. Mindst 0,3 ha.) langs den dyrkede mark og "naturområderne", derved vil den virke som stødpudezone i disse områder. Det er oplagt at placere brakken langs nordkanten af en skov, grænsende op ad dyrket mark mv. Langs vandløb og søer, hvor der er krav om 2 meter dyrkningsfribremme, er der mulighed for at udlægge brakken i 10 meter brede striber.

Økonomi

Anvendes rester af såsæden til vildtvenlig brak, begrænser udgiften sig til lidt tid og dieselolie. Selv med køb af vildtfrø kan man for få hundrede kr. etablere gode vildtagre.

Slåning af spor i brakken koster den diesel og tid, der bruges. Er man alligevel ude med grønthøsteren eller klipperen, er ekstraarbejdet begrænset.

Generelt kan man sige, at brakmarken kan gøres meget vildtvenlig for meget små midler plus lidt omtanke.

Non-food - Trær og buske i stedet for brak ?

På næsten alle ejendomme er der arealer der på grund af jordbund, terræn eller arrondering ikke er særlig dyrkningsegnede. Det kan f.eks. være skrænter, sandpolde og små irregulære arealer. I stedet for blot at braklægge disse, hvad der selvfølgelig er fornuftigt, kan man skabe varige og smukke beplantninger. Og stadig få sin udtagningsstøtte!

Non-food beplantning

På udtagne arealer er det tilladt at plante en række af vore almindelige skovtræer og buske som læ- eller vildtplantning. Arealet skal så anføres som flerårig non-food i hektarstøtteansøgningen.

Betingelserne er at plantematerialet ikke anvendes til foder eller fødevarer, samt at beplantningen skal skæres ned (stævnes) mindst en gang hver tiende år. Dog kan arealet tages ud af non-food ordningen efter f.eks. 9 år og stævning undlades. Beplantningen må drives normalt med gødskning og sprøjtning.

Plantearter

Der stilles ikke egentlige krav til plantetæthed og -afstand. Træer der ikke kan skyde fra stødet (f.eks. skovfyr og eg) må højst udgøre 25 % (jævnt fordel) af det samlede antal træer i beplantningen. De øvrige arter kan plantes i blanding eller renbestand. Der er udarbejdet en positivliste over træer og buske, godkendt til non-food beplantning på udtagne arealer.

Areal

En non-food beplantning kan godt være mindre end 0,30 ha, hvis den i sammenhæng med et brakareal har denne størrelse. F.eks. kan 0,1 ha af et udtaget areal på mindst 0,30 ha tilplantes. Dette giver mulighed for at tilplante markhjørner og kiler med tilskud de første 9 år (eller hvor længe udtagningsstøtten findes). Ved næste hektarstøtteansøgning skal sådan blandede udtagne arealer opdeles i en brakmark og en non-food mark. Non-foodmarken kan godt bestå af flere klynger.

Tilskud til vildtplantning

Der må gerne plantes vildtplanter med tilskud som non-food beplantning. For planter under denne ordning er egenbetalingen på 25 % af planteprisen + forsendelse. Der opnås ca. 400 planter pr. ansøgning. På den måde kan der laves en meget billig plantning til glæde for øjet og vildtet.

Ikke tilskud til læplantning

Derimod kan der **ikke** ydes læplantningstilskud på udtagne arealer. Non-food beplantningen må gerne udformes som læhegn, blot uden tilskud.

Lovgivning

Før man planter i det åbne land, skal man være opmærksom på at der kræves dispensation til plantning i §3-områder og indenfor diverse beskyttelseslinier (efter Naturbeskyttelsesloven).